

lationem haberi posse certitudinem suae praedestinationis; contra illud sapientis: „Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta,¹ et contra canonem concilii Tridentini de justificatione dicentem: „Si quis magnum illud usque in finem perseverantiae donum se certe habiturum absoluta et infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit, anathema sit.² Secunda hujus propositionis pars, asserens clectos semper operari ex amore et numquam ex timore, erronea videtur et temeraria. Non enim solis reprobis ait Paulus: „Cum metu et tremore vestram salutem operamini,³ nec de solis illis dicebat Isaias: Domine a timore tuo „concepimus, et quasi parturivimus et peperimus spiritum;⁴ Paulus etiam timere videbatur, quum dicebat: „Castigo corpus meum et in servitatem redigo, ne forte quum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar,⁵ et Romanis ait: „Noli altum sapere, sed time.⁶ Job quoque dicebat: „Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.⁷ Electi praeterea, ut David et Paulus et Petrus, saepe fuerunt extra Dei gratiam et in peccato mortali, et tunc constat, eos non operatos esse ex amore Dei infuso.

Propositio X.

Decima propositio iniquens: „*Adunque quello, che è eletto in Christo, e che è fondato in Christo, non può cadere in ruina*“, quantum ad id, quod asserit: Qui est fundatus in Christo non potest ruere, si loquitur de ea fundatione, quae fit per praedestinationem, ut certo loqui videtur, eadem censura est digna, qua prima ejus propositio, si autem de ea fundatione loquitur, quae est per praesentem charitatem et gratiam, sapere videtur errorem asserentium, semel baptizatum non posse a gratia excidere. Contra quod

¹ Eccles. 9, 1.

² Phil. 2, 12.

³ I. Cor. 9, 27.

⁴ Job. 9, 28.

⁵ Sess. VI. can. 16.

⁶ Is. 26, 18.

⁷ Rom. 11, 20.

praeter multa et manifesta loca scripturae est canon Tridentinus 23. decreti de justificatione dicens: „Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum, qui labitur et peccat, numquam vere fuisse justificatum, aut contra, posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet ecclesia, anathema sit.“ Potest enim fundatus in Christo excidere a fundamento, non vitio fundamenti, quod cum ex se sustineret, sed proprio. Quia enim lapis vivus est et liber, ut potest cum Dei gratia fundamento adhaerere, ita non potest ab eo sine culpa segregari.

Propositio XI.

Undecima propositio, videlicet: „*Medesimamente non può prevalere contro l'edificio costruito di viva pietra, il quale è la s. chiesa e il numero determinato delli eletti*“, asserens, aedificium constructum ex vivis lapidibus esse sanctam ecclesiam et numerum determinatum electorum, manifeste sapit errorem Joannis Hus damnatum in concilio Constantiensi sess. 16. qui sic se habet: „Unica est sancta universalis ecclesia, quae est praedestinatorum universitas.“¹ Idem autem videtur asserere hic auctor. Quia, si unicum et idem aedificium est ecclesia et numerus praedestinatorum, consequens est, ut ecclesia sit numerus praedestinatorum, quia, quaecumque sunt eadem cum tertio, sunt eadem inter se.

Propositio XII.

Duodecima, quae sic habet: „*Gli eletti purgatissimi rimangono quando in tutto sono levati dall'asprezza e lordura di questo mondo*“, manifeste sapit errorem Graecorum, Armenorum, Waldensium, Wiclefitarum, Joannis Hus et modernorum haereticorum negantium purgatorium. Quia

¹ Articulus 1. inter 30, qui damnati sunt.

enim reprobi numquam purgantur, (quum in inferno nulla sit redemptio), si electi, ut ait hic auctor, quum e mundo exeunt, discedunt purgatissimi, nullum superest purgatorium, contra scripturas et continuam ecclesiae traditionem et concilia; inter quae concilium Tridentinum can. 30. decr. de justificatione ait: „Si quis, post acceptam justificationis gratiam enilbet peccatori poenitenti ita culpam remitti et reatum aeternae poenae deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus poenae temporalis exsolvendae vel in hoc saeculo vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna coelorum aditus patere possit, anathema sit.“ Nec excusari potest haec propositio ex eo, quod non plane asserat, electos purgatissimos decedere ex hoc mundo, sed purgatissimos remanere, quum omnino auferantur ab asperitate et sordibus hujus mundi, non excusatur, inquam, ex hoc, quasi velit dicere, eos tunc esse purgatissimos, quum non solum a mundo tolluntur, sed ab ejus sordibus; tum quia hoc dicere, esset statuere, esse purgatissimos eos, qui purgatissimi essent, quod non solum in electis habet locum, sed in omnibus, qui vere essent purgatissimi; tum etiam quia in praecedentibus hanc propositionem manifeste asserit, ita Spiritum Sanctum excitare et movere et compungere electos, dum vivunt, ut, quum e vita excesserint, remaneant purgatissimi.

Propositio XIII.

Decimatertia propositio, quae talis est: „*Queste sono consequentie di quelli, che vogliono dare tutto l'honore a Dio, come si deve, ovvero di quelli, che vogliono partire per mezzo quello, che è solo di Christo*“, mihi videtur sapere errorem illorum, qui negant liberum arbitrium et asserunt, id non cooperari Deo in sui ipsius justificatione, sed mere passive se habere, contra vero putant, eos, qui asserbant, nos esse cooperatores Dei, auferre Christo gloriam suam et eam velle cum illo partiri, quasi ex aequo; haec propositio, inquam, est contra canonem quartum decreti Tridentini de justificatione dicentis: „Si quis dixerit liberum

hominis arbitrium, a Deo motum et excitatum, nihil operari, assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac praeparet, neque posse dissentire, si velit, sed veluti inanime quoddam nihil omnino agere mereque passive se habere, anathema sit.“ Non ergo est contra Dei gloriam, neque contra virtutem humilitatis, fateri, nos liberum arbitrium habere, quod Deo cooperetur; quia illud ipsum liberum arbitrium et posse Deo cooperari ipsi Deo tribuimus, qui illud creando nobis dedit et creatum conservat et adjuvat, ut sibi cooperetur. Itaque esset potius superbiae et ingratitude non recognoscere hoc Dei beneficium, de quo in Deo et non in nobis possumus gloriari. Superbiae quoque est, putare, se nosse melius laudare gratiam redemptoris, et cognoscere vel habere virtutem humilitatis, quam non habeat ipsa ecclesia; quum contra omnino res se habeat, quia, qui tollit liberum arbitrium, tollit gratiam et virtutes omnes et salutem, sicut et ille, qui tollit gratiam. „Tolle“, inquit Bernardus, „gratiam, non est, quod salvet; tolle liberum arbitrium, non est, quod salvetur, quia revera quod liberum non est, non est capax virtutis vel gratiae vel beatitudinis.“

Propositio XIV.

Decimaquarta propositio, quae ait: „*Pertanto doveriamo conoscere, che la predestinatione non toglie nelli eletti il libero arbitrio, ma lo da, lo procura e lo conserva*“, eundem sapit errorem. Quia, si praedestinatio dat liberum arbitrium, reprobi carebunt libero arbitrio, electi quoque natura non erunt liberi, sed effectu gratiae et praedestinationis. Quae omnia contra scripturas et definitiones ecclesiae sunt, et signanter contra quartum canonem decreti de justificatione jam citatum et contra quintum, qui sic habet: „Si quis liberum hominis arbitrium post Adae peccatum amissum et extinetum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, figmentum denique a satana inventum in ecclesiam, anathema sit.“

Propositio XV.

Decimaquinta propositio, videlicet: *È ben vero, che nelli reprobati il libero arbitrio nulla vale a conseguire la salute⁴, asserens liberum arbitrium nil juvare reprobos ad consequendam salutem, ultra hoc, quod contradicit praecedenti propositioni, quae fatetur, liberum arbitrium in reprobis, quod conferri a praedestinatione dixerat, ultra hoc, inquam, sapere videtur errorem damnatum in 17. citato canone concilii Tridentini asserentium, gratiam non dari nisi praedestinatis. Nam si datur reprobis, et eorum liberum arbitrium ex gratia operatur, procul dubio illud opus juvabit ad salutem, quia meretur ad salutem. Sapit praeterea errorem Joannis Wicclef damnatum sess. 8. concilii Constantiensis, qui sic se habet: „Oratio praesciti nulli valet.“*

Propositio XVI.

Decimasexta propositio, quae inquit: „*Vedete, che questo tanto huomo (Agostino) non esistima cosa horribile, come hoggì di si fa, che il libero arbitrio non bastasse per la salute nostra*“, ideo notata est, quia videtur imponere catholicis et ecclesiae, quod numquam cogitarunt; nempe horribile sibi videri, quod liberum arbitrium non sufficiat ad salutem nostram, quum tamen catholicis omnibus, et semper et eo tempore, quo auctor sic scripsit, utrumque videatur horribile: et asserere, quod liberum arbitrium non cooperetur, et quod liberum arbitrium per se et sine gratia sufficiat ad salutem. In primum errorem sunt inter alia quartus et quintus canon jam citati, in postremum est canon secundus dicens: „Si quis dixerit ad hoc solum divinam gratiam per Christum Jesum dari, ut facilius homo juste vivere ac vitam aeternam promereri possit, quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque, sed aegre tamen et difficulter possit, anathema sit.“

Propositio XVII.

Decimaseptima propositio inquit: „*Ben è vero, che sicome della elette e reprobatione altra causa non si può*

dare, che la volontà di Dio retta dalla sua ineffabile giustizia, come dice Agostino, così della damnatione de peccatori, la causa si rende per la colpa delle iniquità nostre“, notata est primo, quia nimis confidenter asserit et sine discrimine, non posse dari causam electionis et reprobationis, quum tamen in adnotatione tertiae propositionis dictum est: Multi sunt doctores catholici, qui asserunt, causam reprobationis esse praevisa a Deo peccata; sicut de sententia damnationis asserit haec propositio, quod feratur ob iniquitates. Secundo notata est, quia causam electionis et reprobationis refert esse voluntatem Dei, rectam a justitia sua ineffabili; contra quod tam divus Paulus ad Romanos cap. 9. et sancti etiam doctores electionem referunt ad Dei misericordiam, reprobationem vero ad justitiam, dicente Paulo: „Quod si Deus volens ostendere iram et notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam.“¹

Propositio XVIII.

Decimaoctava propositio, quae ait: „*In questo modo col spirito di satana non si pigliarà occasione, di far un altra conseguenza non meno empia che falsa, altre volte fatta nella chiesa delli membri putridi e divisi et hora rinnovata, cioè: Se Dio alcuni ha praedestinati et alcuni presciti, in ogni modo si salveranno o dannaranno, e così, bene o male che si faccia, concludendo, che per necessità verrà fatta la salute o la damnatione loro*“, videtur falsa et injuriösa in catholicos. Nam quum ipse, ut diximus, asserat, praedestinationem absolutam necessitatem imponere salvandis, et reprobationem damnandis, asserit tamen, eos, qui ex hoc dogmate deducunt, frustra homines conari ad bona faciendia vel mala vitanda, quum sint, sicut si aliter faciant, necessario salvandi electi et damnandi reprobi. —

¹ Rom. 9, 22.

hanc, inquam, consequentiam facientes, ait, duci spiritu satanae, et innuit, esse in ecclesia, quae constat ex membris putridis. Quod plane falsum est et injuriosum; quia episcopi per Gallias constituti, ut testatur Hilarius in epistola ad Augustinum et Fulgentius in suis libris de gratia et libero arbitrio, hanc consequentiam fecerunt. Eandem consequentiam fecit beatus Ildephonsus, ut vidimus, eandem fecit et Boethius in libris de consolatione, et denique omnes catholici, qui uno consensu asserunt, praescientiam vel praedestinationem et reprobationem non imponere necessitatem vel coercionem salvandis vel dammandis, et, ea posita sequi jam dictum inconueniens, quod adeo manifeste sequitur, ut etiam Aristoteles et Cicero id viderint. Quum ergo praedicti patres catholici saepedictam consequentiam fecerint, in injuriam eorum dicitur, quod agantur spiritu satanae, et quod sint in ecclesia membro- rum putridorum; quod verbum suspicionem potuisset ingerere iis, qui non cognoscerent sanam mentem auctoris, quod ipse in alia nova ecclesia se reponeret, quae non esset ex membris putridis; et quum in supradicta ecclesia, ut dictum est, degant ii catholici, quos tacite vocat membra putrida, timendum esset, ne deciperetur in re summe necessaria, hoc est in dignoscenda ecclesia catholica, et ne pro ecclesia catholica susceperet novas synagogas satanae a tempore Lutheri natas, quod Deus avertat.

Et haec sunt, quae mihi obiter et tumultuarie occurrerent adnotanda circa propositas propositiones. Quae libentissime et humiliter subijcio non solum sacrosanctae sedis apostolicae et sancti officii iudicio, sed cuiusvis etiam melius sentientis.

XI.

Disputatio de iustitia imputata.

„Utrum iustificatus, qui operatus est opera bona ex gratia et auxilio divino a meritis passionis Christi profecto, ita ut retinuerit inhaerentem iustitiam, praesentans se cum illa ante tribunal Christi, censendus sit satisfecisse divinae iustitiae ad meritum et acquisitionem vitae aeternae; an vero cum hac inhaerente iustitia opus insuper habeat misericordia et iustitia Christi (hoc est merito passionis ejus, quo suppleantur defectus suae iustitiae), quae iustitia Christi communicetur ex divina dispensatione secundum mensuram fidei et charitatis.“¹

Caput I. Status quaestionis.

1. Operae pretium erit primo declarare nervum quaestionis; deinde ad eam respondere et confirmare responsum; tertio resolvere argumenta, quae contra veritatem adduci possent.

Et primum quidem ideo est necessarium, quia quum contingit, aliquos bonae mentis in falsas incidere opiniones, ob id fit, quia eas falsas esse ignorant. Unde quum ipsi eas non intelligant, non possunt eas aliis explicare; et maior solet esse difficultas in eis explicandis, quam ex-

¹ Ita sonabat articulus de iustitia imputativa theologiae concilii propositus examinandus die 25. Octobris 1546. Theiner, Acta I. 250.